

นวัตกรรมการป้องกันการตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction”

นางนุรีชน มัวมะ

บทคัดย่อ

นวัตกรรมการป้องกันการตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction” จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มารดาหลังคลอดในระยะ ๒ ชั่วโมงแรกตระหนักและเห็นความสำคัญของการคลึงมดลูก โดยมีการบวกราคือ การใช้นาฬิกาเตือนให้มารดาหลังคลอดคลึงมดลูกทุกครั้งที่มีเสียงเตือนจากนาฬิกา เพื่อกระตุ้นให้มดลูกมีการหดตัวอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลในการลดปริมาณการสูญเสียเลือด และลดอุบัติการณ์การเกิดภาวะตกเลือดหลังคลอดจากการหดตัวของมดลูกที่ไม่มีประสิทธิภาพ

จากการใช้นวัตกรรมการป้องกันการตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction” เพื่อกระตุ้นให้มารดาหลังคลอด ๒ ชั่วโมงแรกทำการคลึงมดลูกตามเสียงเตือนของนาฬิกา โดยมีขั้นตอนการใช้นวัตกรรมดังนี้ ๑.) เมื่อรกลคลอดสมบูรณ์ ให้การพยาบาลสวนปัสสาวะ และตรวจเช็คอ่งคลอด ๒.) เตรียมเย็บแผล และใช้ถุงตวงเลือดรองกันมารดาหลังคลอด ๓.) อธิบายให้มารดาหลังคลอดทราบถึงการใช้นวัตกรรม Clock contraction ๔.) เมื่อ Clock contraction ดังขึ้นทุก ๑๕ นาที พยาบาลสังเกตและกระตุ้นมารดาหลังคลอดให้คลึงมดลูกอย่างเคร่งครัด ๕.) Record V/S , Blood Loss , Uterine contraction q ๑๕ นาที ขณะเย็บแผล พร้อมแจ้ง Inchart จดบันทึกลงในแบบบันทึก การคลึงมดลูกของมารดาหลังคลอดในระยะ ๒ ชั่วโมงแรก ๖.) กรณี Blood Loss < ๓๐๐ ml. กระตุ้นมารดาหลังคลอดคลึงมดลูกทุก ๑๕ นาที ตาม Clock contraction จนครบ ๒ ชั่วโมง แต่ในกรณีที่ Blood Loss \geq ๓๐๐ ml. และยังคงมีเลือดออกอย่างต่อเนื่อง ให้ปฏิบัติตามแนวทางป้องกันและรักษาภาวะตกเลือดหลังคลอดทันที ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม – มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ จากมารดาที่คลอดปกติทางช่องคลอด และไม่มีภาวะแทรกซ้อนใดๆ หลังคลอด จำนวน ๙๘ ราย พบว่ามารดาหลังคลอด ๒ ชั่วโมงแรก มีปริมาณเลือดออกทางช่องคลอดน้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิลิตร จำนวน ๘๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๗๗ อีก ๑๑ ราย มีปริมาณเลือดออกทางช่องคลอดมากกว่า ๓๐๐ มิลลิลิตร คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒๒ (แผนกห้องคลอด ศูนย์อนามัยที่ ๑๒ ยะลา กำหนดเกณฑ์ Early Warning Sign PPH ให้เฝ้าระวังตั้งแต่ ๓๐๐ มิลลิลิตร) จากการสุ่มตรวจโดยหัวหน้าแผนก พบว่าเจ้าหน้าที่ในแผนกสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้นวัตกรรม ๑๐๐ % จากแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรม การป้องกันการตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction” พบว่า ๑.) ความสะดวกในการใช้งานของมารดาหลังคลอด ๙๔.๑๑% อยู่ในระดับดีมาก ๒.) อุปกรณ์ขนาดเหมาะสมสวยงาม ๘๘.๒๓% อยู่ในระดับดีมาก ๓.) สามารถปฏิบัติใช้นวัตกรรมได้ง่าย ๙๒.๑% อยู่ในระดับดีมาก ๔.) เหมาะสมสำหรับใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นการนวดคลึงมดลูกสำหรับมารดาหลังคลอด ๒ ชั่วโมงแรก ๘๘.๒๓% อยู่ในระดับดีมาก

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มารดาหลังคลอดในระยะ ๒ ชั่วโมงแรก สามารถคลึงมดลูกได้ถูกต้องตามแนวทางการป้องกันและรักษาภาวะตกเลือดหลังคลอด

๒. เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด

๓. เพื่อลดปริมาณการสูญเสียเลือด และลดอัตราการเกิดภาวะตกเลือดหลังคลอดจากการหดตัวไม่
ดีของมดลูก

วิธีการดำเนินงาน/วิธีการศึกษา/ขอบเขตงาน

จัดทำวัตรกรรมการป้องกันการตกเลือดหลังคลอด “ Clock contraction ” โดยใช้ PDCA
Deming Cycle โดยเริ่มจัดทำตั้งแต่ เดือน ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึง มีนาคม ๒๕๖๒

ขั้นตอนการวางแผน (Plan)

๑. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและทบทวนสถิติที่เกี่ยวข้องกับภาวะตกเลือดหลังคลอดของผู้คลอด แผนก
ห้องคลอด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ ๑๒ ยะลา
๒. ประชุม วางแผน ชี้แจงเจ้าหน้าที่ในแผนกให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทำวัตรกรรม และทำความเข้าใจ
เกี่ยวกับการใช้วัตรกรรม และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๓. จัดทำแบบบันทึกการคลังมดลูกของมารดาหลังคลอดในระยะ ๒ ชั่วโมงแรก แบบประเมินความพึง
พอใจของผู้ให้บริการต่อการใช้วัตรกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction”
แบบประเมินความพึงพอใจของมารดาหลังคลอดต่อการใช้วัตรกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด
“Clock contraction”
๔. จัดทำวัตรกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction”

ขั้นตอนการลงมือทำ (Do)

๑. อธิบายมารดาหลังคลอด โดยให้ทราบวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการใช้วัตรกรรมการป้องกัน
ภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction”
๒. หลังจากรกคลอดแล้ว พยาบาลห้องคลอดในเวรคลังมดลูกไล่ก้อนเลือดออกให้หมด ตรวจสอบ
ช่องทางคลอดให้เรียบร้อย และสอดถุงตวงเลือดไว้ใต้ก้นมารดาหลังคลอด เพื่อประเมินปริมาณเลือดที่ออก
จากช่องคลอด
๓. พยาบาลให้คำแนะนำวิธีการคลังมดลูกตามเสียงเตือนนาฬิกา โดยวางมือข้างที่ถนัด บริเวณยอด
มดลูกและคลึงเบาๆด้วยปลายนิ้วจนกว่ามดลูกจะหดตัวดี
๔. เก็บนาฬิกาไว้กับมารดาหลังคลอดจนกว่าพยาบาลห้องคลอดจะเย็บแผลเสร็จ โดยนำนาฬิกามา
วางที่หัวเตียงมารดาและคลังมดลูกตามเสียงเตือนของนาฬิกาทุก ๑๕ นาที จนครบ ๒ ชั่วโมงหลังคลอด
๕. พยาบาลห้องคลอดในเวรประเมินการสูญเสียเลือดในระยะ ๒ ชั่วโมงแรกหลังคลอด โดยดูจาก
สเกลตวงตวงเลือด แล้วลงบันทึก
๖. แจกแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้วัตรกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock
contraction”

ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนา (Check&Act)

๑. ติดตามประเมินผลการใช้วัตรกรรมและการปฏิบัติตามขั้นตอนการใช้วัตรกรรมการป้องกันภาวะ
ตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction” ของเจ้าหน้าที่ในแผนกห้องคลอด โดยติดตามให้ใช้ทุกราย กรณี
ที่คลอดปกติทางช่องคลอดและไม่มีภาวะแทรกซ้อนใดๆจากการคลอด พร้อมตอบแบบประเมินความพึงพอใจ
ของมารดาหลังคลอดต่อการใช้วัตรกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction”

๒. ประชุมเจ้าหน้าที่ในแผนก เพื่อดำเนินการในทิศทางเดียวกัน โดยหัวหน้าแผนกสุ่มตรวจจากการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอดโดยใช้นวัตกรรม Clock contraction ของเจ้าหน้าที่ในแต่ละเวร

๓. ประชุมเจ้าหน้าที่ในแผนกครั้งที่ ๒ เพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้นวัตกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction”

๔. นำปัญหาที่พบจากการใช้นวัตกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction” ปรับแก้เพื่อให้มีความเหมาะสม และสะดวกในการใช้มากยิ่งขึ้น

ผลการดำเนินงาน/ ผลการศึกษา

จากการใช้นวัตกรรมการป้องกันภาวะตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction” โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม - มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ จากมารดาที่คลอดปกติทางช่องคลอด และไม่มีภาวะแทรกซ้อนใดๆหลังคลอด จำนวน ๙๘ ราย พบว่ามารดาได้มีการคลึงมดลูกตามมาตรฐาน ทำให้มารดาหลังคลอด ๒ ชั่วโมงแรก มีปริมาณเลือดออกทางช่องคลอดน้อยกว่า ๓๐๐ มิลลิลิตร จำนวน ๘๗ ราย คิดเป็น ๘๘.๗๗ % อีก ๑๑ ราย มีปริมาณเลือดออกทางช่องคลอด มากกว่า ๓๐๐ มิลลิลิตร คิดเป็น ๑๑.๒๒ % และเจ้าหน้าที่ในแผนกสามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนการใช้นวัตกรรม ๑๐๐ % ความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรมการป้องกันการตกเลือดหลังคลอด “Clock contraction” ประกอบด้วย

๑. ความสะดวกในการใช้งานของมารดาหลังคลอด ๙๔.๑๑% อยู่ในระดับดีมาก
๒. อุปกรณ์ขนาดเหมาะสมสวยงาม ๘๘.๒๓% อยู่ในระดับดีมาก
๓. สามารถปฏิบัติใช้นวัตกรรมได้ง่าย ๙๒.๑% อยู่ในระดับดีมาก
๔. เหมาะสำหรับใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นการนวดคลึงมดลูกสำหรับมารดาหลังคลอด ๒ ชั่วโมงแรก ๘๘.๒๓% อยู่ในระดับดีมาก

๕.๒ การนำไปใช้ประโยชน์

๑. มารดาหลังคลอดที่ได้รับการเตือนจากนาฬิกา สามารถคลึงมดลูกได้ตามแนวทางการป้องกันและรักษาภาวะตกเลือดหลังคลอด

๒. มารดาหลังคลอดที่ได้รับการเตือนจากนาฬิกา สามารถลดอัตราการตกเลือดหลังคลอดจากภาวะการหดรัดตัวไม่ดีของมดลูก

๕.๓ ความยุ่งยากในการดำเนินงาน/ปัญหาและอุปสรรค

๑. มารดาหลังคลอดที่คลอดเวรตึก ไม่สามารถคลึงมดลูกได้ตามเสียงเตือนทุกครั้ง ซึ่งให้เหตุผลว่าเหนื่อยล้าจากการคลอด เลยผลอหลับไป บางรายกำลังให้นมบุตรอยู่ในขณะที่เสียงนาฬิกาเตือน เมื่อลูกดูนมเสร็จจึงลืมว่าต้องคลึงมดลูก

๒. กรณีที่มีคลอด ๒ รายพร้อมกันหรือคลอดในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน ทำให้มารดาหลังคลอดสับสนใน เสียงเตือนของนาฬิกา

๕.๔ ข้อเสนอแนะ/วิจารณ์

รูปแบบของนวัตกรรมควรเพิ่มเสียงที่แตกต่างกันในแต่ละราย เนื่องจากกรณีที่มีคลอด ๒ รายพร้อมกันหรือคลอดในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน ทำให้มารดาหลังคลอดสับสนใน เสียงเตือนของนาฬิกา